

guns, de que no reunían las condicions necessaries per ingressar al Montepío?

¿Quin qualificatiu mereix un tipo semblan? ¡Miserable!

Ni hi há efecte sens causa, y la causa de tas arbitrarietats sortí lo batallador periódic LA TRONADA; y, per causa de tas arbitrarietats han sigut portats á la presó dos pares de familia, dos companys nostres que de sa honradesa no 'n pot d'uptar ningú del mon encara; dos pares allunyats per ton miserable procedir del costat de sas mullers, de sos fillets que cridan vengansa, y que tart ó d' hora, ells y nosaltres, te 'n darem las gracias.

Y tú tant rumbant celebrant la festa major, ostentant ta gallardía, ta vanitat y ton orgull, però si tenías conciencia no sortirías de casa al pensar que SET SETMANAS que per ta causa dos honrats obrers, arrencats de sas llars, robats á sas mullers y fillets, sufren inmundia presó.

Ara que 't defensin els quatre gossets falders que sols saben de lladrear y amagarse vergonyosamente.

Del GRUPO REBELDE

Mon últim recort de la Presó vella

El cotxe celular, custodiat per la guardia civil, havia comensat á traslladar els presos á la nova Presó Model. Ab saludos més ó menos carinyosos, ab somris d'esperansa desvanescuda al comprendre la realitat com una senzilla é inofensiva broma, ens despedíam dels primers que marxavan, aguantant els restants á la vegada el torn de partida.

Entretant la animació anava disminuint y la ausencia dels amichs deixava amarguras inexplicables, aumentadas pel eco pahorós que produhía la masmorra ahont ens trovavem.

La vida que s'allunyava y la mort que permaneixia silenciosa, inmutable, seria y severa, desvaneixia en nostra imaginació un sens número d'hermosas ilusions y de somnis alegres.

Sentíam en l'interior una veu misteriosa que no era de la mentida humana; era la veu de la veritat, sens adornos ni adulacions, una exactament igual al cadavre fret, quins ulls, tancats pels demés homes, tancan la tenebrositat del insondable caos. Sí, es la veritat de la mort la que parla en el profón cor dels homes, aquesta que, silenciosa, ho descobreix tot y aixeca ab duras muecas las efigies de la angunia y sufriment, en lluita sagnanta y despiadada que acaba ab tots, llonsantlos al inevitable cataclisme de llágrimas, desesperació é infortuni.

Sí, aquet es l'esdevindre sepulcral é imponent de la veritat. Tot ho sent, tot ho jutja, tot ho descobreix y justifica, pera després ab el temps destruhirho, edificarho é igualarho tot.

Tant-de-bó arrivi la veritat hasta el cor de tots els homes, y fredament, sense temors ni dubtes, pugan ells reemplaçar las lluitas de la mort pels sublimes efluis de la vida.

¡De quants fets brutals y cobarts haveu sigut testimoni, mudas parets!

Veig vestres rústechs murs de pedra, ¡quants homes han plorat sa desgracia y son sufriment sens lograr entendre el granítich cor de sos miserables escarcellers!

¡Diheume, ecos sepulcral, solitaris calabossos,

entrellassats ferros de rústegas finestras: ¡no es cert que haveu sigut cómplices y responsables de molts infamias?...

¡Digueume! ¡No encubriu, ab vostre silenci, la historia de molts actes inquitatorials? ¡Qué espe-reu? ¡No heu après res del home? Diheume: ¡qué li haveu ensenyat?

Y l'eco respón: «Jove, aprén poch ó molt de mos antichs concells. ¡Veus aquestas vellas parets, corcadas pel temps, próximas á enderrocarse y que prompte abandonarás? Donchs representan un sigle de lluita y de revolució, de qual temps los homes ab ideas, las avansadas de la llibertat y de la justicia, han sacrificat molts vegadas son benestar y sa vida pera convencer als demés de que la justicia estava ab ells y de que 'l sol s'aixecava sobre nostres caps per inundarlos á tots per igual de llum y de pau.

¡Qué hauría sigut del home y de la humanitat sense aquesta pléyade inmensa d'obriers combatents que, desde antiga fetxa, han inundat ab sa inteligencia uns y ab la acció altres, las penombras d'un món indiferent y egoista?

Uns morint per la ignorancia y altres pel saber, han complert sa missió en la vida. Son mar-tris del pensament y de la incultura. La llum y las ombras es confonen. Las hermosas claretats d'uns s'han identificat ab l'obscur sudari dels altres.»

Cal á l'eco. En el profón silenci de la nit vareig contemplar per última vegada las ombrosas parets.

La débil y tremolosa veu del sentinella era la nota més forta que 's donava en aquell concert tenebrós de ronchs y de respiracions anhelants. Procurava apartar de ma imaginació la inmensa silueta dels sers humans que, estesos, dormían el s'ón de la ignorancia. Volguí conciliar el meu y no vareig poguer. La claretat del nou día 'm sorprengué agit y convuls.

Vareig pujar al cotxe celular devant la curiositat dels empleats y guardians de la bruta y rónega mole de pedra. Llensá al aire 'l cotxer son fuet, que restellant sobre las ancas de las caballerías daren á las rodas vertigitós moviment. Jo, entretant, pensava en la esperansa del demá feís, ab la plácida imaginació del noy que veu aletejar en son cervell fragants floretas de color de rosa.

J. MIQUEL ARTAL

ALS DEL CINE

Ja hem llegit altra volta *El Cinematógrafo*. Ja altra volta hem tingut ocasió de veure 'l rastreisme, la cobardía y la embustera trama de que 's valen aquets quatre *secuaces* del caciquisme; ja altra volta ens hem pogut convence de qui son, de lo que volen y de la poca-solta que ostentan.

¡Freres vergonyants! Estúpits hipócritas que 's valen de la embustería, no per defensarse, que no poden, sols per adular als poderosos y desprestigi- ar á qui té més honra, més dignitat y més sentit comú que ells.

Per 'xó, sols per 'xó aquets vils embustersos amagan la cara. ¡Qui son? No 'ls busqueu, que ells mateixos es donan vergonya—si en tenen— y s'amagan, perque veuhen que sa obra es indigna de tota persona ab un dit de senderi.

¡Embustersos refinats! ¿Desde quan els senyors Freixa Bigas han contribuít per res absolutíssimament al sosteniment de LA TRONADA?

Acabareu de demostrarnos que no teniu dignitat, honra ni sentit comú, si no ens diheu qui sou y no ens contesteu á nostra pregunta ab datos certs; si no 'ns diheu com y de quina manera han contribuít els esmentats personatges en nostra humil publicació.

Continueu ab el cobart incógnit; continueu atacant ab farsas y embusterías, amagats darrera la escoria y la inmundicia caciquil; difameu sens tó ni solta, sols pel gust de difamar, ben amagadets perque la gent honrada no us escupi la cara ab despreci; servintvos d'un pobre desgraciat que li feu més mal que bé, d'un pobre faltat de coneixements, perque l'home sá de senderi no hauría fet lo de vostre representant, de quedarse els cuartos de casi tolas las societats á que ha pertenescut, ¡qué honra para la familia! vosaltres escudats per tal calamitat, y ¡parlarnos de moralitat y d'honradesa! cualitats que ab vostre miserable procedir ens demostreu que ni sabeu lo que son.

Endavant, xusma de la mentida, á defensarse tocan, si es que encare dins vostre cor hi ha una mica de dignitat. Els sers ab raciocini, si volen atacar atacan de cara á cara, si es que la rahó está ab ells, y es defensen ab honradesa, sense escorre 'l bulto com tant cobart y miserablement feu vosaltres.

Ens haveu tractat de difamadors y de tots els adjectius que vos haveu conquistat, á nosaltres, quan nosaltres no hem amagat may lo rostre ni el nom, com tant cobartment feu, ¿per qué? perque la rahó ens ha sobrat durant tota nostra campanya, perque es veritat tot, tot lo que hem dit y direm, mal pesi al ressort que tant porcament vos mou.

Al autor trapisonada del article *Sobres els drets* li dihem que estem disposats á sostenir polémica sobre lo que en tal manifesta; que volem demostrarli que tenim més honra y més dignitat que ell y que no acudirem á embusterías com ell, volguent suposar que las expulsions es degueren á coaccions, y que 's recordi de que quan el tant vilment vilipendiat Torruella, fora de si, amenasá com feu, feya ja un quant temps que li havían robat sos drets y que encare creu més justa la defensa particular que per la justicia histórica, y que ell, com molts d'altres, estem disposats á arrencarvos la careta de la cobardía é hipocressia en que tant vilment vos oculteu.

Mentrestant, rebeu nostra escupinada de despreci.

GRUPO D'EXPULSATS

La verdadera igualtat

¡Es el teu igual! ¡Sí, el teu igual! Ho repeteixo: es el teu igual. Aquet pobre negre, mal vestit, ignorant, alcoholisat, embrutit, viciós, criminal si 's vol, ja que ha sufrert dugas ó tres condemnas, es el teu igual.

Sigas rahonable, amich meu. Si tu ets igual an els demés, necessariament els demés son tos iguals. Aixó es una veritat matemática, com no es possible que A iguali á B sense que B iguali á A en justa equivalencia. El principi per qual virtut pretens que ningú estigui per damunt de